

VOORWOORD

De vreselijke strijd die van 1914 tot 1919 plaatsvond en die Eerste Wereldoorlog wordt genoemd, ligt al weer meer dan 80 jaar achter ons en is in feite echt geschiedenis geworden.

Wat is toch de reden dat die oorlog steeds zo in de herinnering is gebleven en zelfs een volgende, wellicht nog vreselijker oorlog, de Tweede Wereldoorlog, heeft overleefd? Vandaag de dag lijkt de interesse in wat er in 1914-1918 gebeurde zelfs levendiger dan ooit tevoren en het aantal publicaties over deze periode verheugt zich in een nog steeds toenemende belangstelling.

De geschiedschrijving van de Eerste Wereldoorlog is lange tijd gedomineerd door voornamelijk Britse historici. Groot-Brittannië speelde natuurlijk ook een zeer grote rol in het conflict en bijna elk Brits gezin had in die tijd wel een vader, zoon of familielid te betreuren. Dat was echter bij de Fransen evenzeer het geval, om nog niet te spreken van het Duitse volk dat eveneens een hele generatie jonge mannen op het slagveld achterliet.

Ook Franse en Duitse historici besteedden uiteraard aandacht aan de periode 1914-1918 en er verschenen ook in die landen enorm veel publicaties. Het waren echter vooral de Britse geschriften die over de gehele wereld ingang vonden en het was dan ook onoverkomelijk dat de visie op de gebeurtenissen van die tijd een duidelijk Brits stempel kregen.

Dat kwam natuurlijk vooral doordat de kennis van de Engelse taal in Europa een enorme vlucht had genomen en door bijna iedereen werd verstaan en of gelezen, terwijl dat met de Duitse en vooral met de Franse taal veel minder het geval was. Historici waren dan ook veelal aangewezen op Engelstalig bronnenmateriaal en dat was natuurlijk ook logisch. Die taal verstond men en dat vergemakkelijkte het onderzoek enorm. Weliswaar verwees men vaak in de biografieën naar niet-Brits bronnenmateriaal, maar veelal betrof het dan toch vertalingen en niet de originele bron.

In de jaren twintig van de vorige eeuw riep een aantal historici van naam om revisie van het Verdrag van Versailles of ze spraken op z'n minst hun grote twijfel uit over de geldigheid van artikel 231 van dat verdrag, dat Duitsland als enige schuldige aan de oorlog aanwees. De Amerikanen liepen daarbij voorop. Niet alleen weigerde het Amerikaanse Congres het Verdrag van Versailles te ondertekenen, ook bekende historici als Sydney Fay, Barnes en R. Owen publiceerden indrukwekkend feitenmateriaal waarin ze het verdrag veroordeelden.

Ook van Duitse zijde werd er uiteraard een vloed van feiten aangedragen en de Weimarregering stelde een parlementaire enquêtecommissie in, die opdracht kreeg de schuldvraag te analyseren. Daarbij werd gebruikgemaakt van de bedigde verklaringen van de belangrijkste betrokkenen. Ten slotte waren er dan nog publicaties van Franse, Britse en Nederlandse schrijvers en historici die hun steentje bijdroegen aan de revisionistische gedachte. De tijd was echter nog niet rijp en de pogingen om tot een revisie van het Verdrag te komen werkten ave-rechts en liepen op niets uit.

Pas in de zestiger jaren kwam er weer wat belangstelling voor het onderwerp maar door de publicatie van *Griff nach der Weltmacht* van de Duitse historicus Fritz Fischer, die de schuld en verantwoordelijkheid voor het ontstaan van de Eerste Wereldoorlog weer geheel en eenzijdig bij Duitsland legde, ontstond er een enorme discussie tussen voor- en tegenstanders, een discussie die tot op de dag van vandaag nog steeds voortduurt.

Toch is er de laatste jaren een voorzichtige verandering van de visie op de Eerste Wereldoorlog en op het ontstaan en de verdere gang van zaken merkbaar. Nieuwe inzichten, nieuw beschikbaar gekomen bronnenmateriaal en een kritischer benadering door een nieuwe generatie historici, in Groot-Brittannië zelf, maar vooral ook buiten het Verenigd Koninkrijk, zijn er de oorzaak van dat de geschiedschrijving over de Eerste Wereldoorlog langzaam maar zeker aan het veranderen is. Het zal echter waarschijnlijk nog jaren duren voordat de inzichten van het verleden zullen kunnen worden vervangen door een nieuwe en mogelijk juistere visie op de rol die de toen aan de oorlog deelnemende landen in het drama dat Eerste Wereldoorlog heette, in werkelijkheid hebben gespeeld.

In *De Eerste Wereldoorlog in foto's* heeft de auteur getracht nieuwe inzichten en nieuw bronnenmateriaal een eigen plaats te geven en afstand te nemen van de mythevorming die in de loop van de vorige eeuw onoverkomelijk heeft plaatsgevonden.

Nadrukkelijk stelt hij daarbij dat deze, soms andere visie op het oorlogsgebeuren en de rol van sommige regeringen daarin op geen enkele wijze de opoffering, daadkracht en dapperheid van de soldaat aan het front, van welke nationaliteit dan ook, ter discussie stelt. Integendeel, de soldaten uit de 'Grote Oorlog' verrichtten vaak schitterende daden van onbegrijpelijke heldenmoed, dapperheid, opoffering, doorzettingsvermogen en kameraadschap en dat op een wijze waarvan wij ons in de 21^e eeuw zelfs bij benadering geen voorstelling meer kunnen maken. Hij spreekt daarom de hoop uit dat het in dit boek bijeen gebrachte fotomateriaal enigermate inzicht zal geven in het grote, ja onmenselijke lijden en sterven van de frontsoldaat uit de Eerste Wereldoorlog en dat dit inzicht tot een vernieuwde en kritische interesse moge leiden in het hoe en waarom van de oorlog van 1914-1918, die ongeveer 30 miljoen slachtoffers kostte, een hele generatie jonge mannen van het leven beroofde en de wereld voorgoed van aanzien heeft veranderd.

Akersloot,
februari 2002

J.H.J. Andriessen

AAN DE VOOR- AVOND VAN HET CONFLICT

De onafwendbare oorlog

DE FRANS-PRUISISCHE OORLOG VAN 1870-1871

Misplaatste trots, politieke en persoonlijke geldingsdrang, overmoed en gebrek aan realiteitszin, dat waren de oorzaken die leidden tot de Frans-Pruisische oorlog (1870-1871), die ontstond nadat Frankrijk zich verzette tegen de ambities van een Pruisische prins om de vacante Spaanse troon te bestijgen. Frankrijk wenste geen Pruisische invloed in een aan hem grenzen liggend land en eiste dat de Pruisische koning de prins van zijn stap zou weerhouden. Deze wendde daarop inderdaad zijn invloed aan en de prins moest zich mokkend terugtrekken maar dat scheen nog niet genoeg te zijn. Frankrijk eiste nu dat de Pruisische koning ook nog de garantie zou geven dat er nimmer een Pruis op de Spaanse troon zou gaan zitten. Uiteraard een onmogelijke eis die de koning dan ook niet kon inwilligen, wat voor Frankrijk aanleiding was om Pruisen de oorlog te verklaren.

Een uitermate noodlottige stap, want in een serie hevige veldslagen werd het Franse leger in de pan gehakt, keizer Napoleon III gevangengenomen en de Franse hoofdstad Parijs door de Duitsers bezet. Om de schande en vernedering nog completer te maken werd in de beroemde spiegelzaal te Versailles het Duitse keizerrijk uitgeroepen, waarna Duitsland de rijke Franse provincie Elzas-Lotharingen, dat overigens in vroeger tijden door de Fransen van de Duitsers was afgenomen, weer inlijfde. Het Duitse keizerrijk was geboren en naar het scheen, de macht van Frankrijk voorgoed gebroken.

Toch lag juist in dit gebeuren reeds de kiem verborgen van een nieuwe oorlog, een oorlog die geheel Europa in vuur en vlam zou zetten en die wij nu 'Eerste Wereldoorlog' noemen. Het Franse volk, geschokt en verslagen, verloor het vertrouwen in zijn leger dat diep vernederd was en zich nog maar nauwelijks vertoonde. Het zou tot 1880 duren voordat men zich weer ging bekommeren om 's lands grenzen en de defensie weer ernstig ging nemen.

In de daarop volgende jaren werd de nieuwe grens met Duitsland voorzien van een verdedigingsgordel met uitermate sterke, welhaast onneembare forten en de militairen begonnen weer plannen te maken om ééns met Duitsland af te rekenen en Elzas-Lotharingen weer te heroveren.